

Милка В. Николић¹

Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
<https://orcid.org/0009-0001-4964-0047>

Мирјана Р. Обрадовић

Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
<https://orcid.org/0009-0005-8279-8179>

АКТИВНОСТИ ЦЕНТРА ЗА СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК НА ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКОМ ФАКУЛТЕТУ (КРАГУЈЕВАЦ)²

Предмет разматрања у овом чланку јесте делатност Центра за српски као страни језик при Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу од оснивања до данас, тј. од академске 2015/2016. до 2023/2024. године. Циљеви су следећи: (1) да се опишу и објасне врсте активности и начини њихове реализације; (2) да се пренесу запажања и промишљања која одсликавају учење и наставу српског као страног језика у конкретној друштвеној средини. Анализа је показала да је Центар током непуне деценије постојања успео да формира стратегију учења и наставе српског као страног језика сходно образовном контексту у коме се развија, при чему је реализовао: (1) различите врсте курсева; (2) ваннаставне активности; (3) промотивне активности; (4) испите за добијање сертификата/потврде. Наставници Центра учествују у лингвометодичким истраживањима српског као страног језика: (1) пријавили су прве докторате из ове методичке подобласти на Филолошко-уметничком факултету; (2) учествују на научним конференцијама и објављују научне радове из лингвометодике српског као страног језика.

Кључне речи: Центар за српски као страни језик, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, наставне активности, ваннаставне активности, научне активности

1. Увод

У овом чланку разматрају се делатности Центра за српски као страни језик при Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу од оснивања до данас, тј. од академске 2015/2016. до 2023/2024. године.³ Поставили смо следеће циљеве: (1) да се опишу и објасне врсте активности (које су примарно наставне

¹ milka.nikolic@filum.kg.ac.rs

² Истраживање у овом раду финансирано је по Уговору о преносу средстава за финансирање научноистраживачког рада запослених у настави на акредитованим високошколским установама у 2024. години 451-03-65/2024-03/ 200198.

³ Крагујевачки Центар јесте најмлађи међу сродним организационим јединицама на факултетима у Србији (уп. Крајишник, Маринковић 2002; Дешић 2007; Суботић, Бјелаковић 2007; Новаковић 2021; Новаковић 2023в; Николић Мастоод 2023).

и испитне, а затим и научне), као и начини њихове реализације; (2) да се пренесу запажања и промишљања која одсликавају учење и наставу српског као страног језика у конкретной друштвеној средини. Полазимо од претпоставке да приказ делатности Центра при Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу може да посведочи о његовом доприносу (1) промоцији упознавања српске културе и учења српског језика међу странцима, као и (2) научним истраживањима наставе и учења српског као страног језика.

Како би се дошло до егзактних увида потребних за ово разматрање, спроводи се квалитативно истраживање методом анализе садржаја, уз обраду бројчаних података (где је то могуће). Као извор емпиријских података коришћен је следећи корпус докумената: (а) *Правилник о раду Центра*; (б) документација Центра од 2015. до 2024. године – пријаве полазника за курсеве (подаци о старосној доби, матерњем језику, пореклу, држављанству), спискови полазника по курсевима (с резултатима иницијалних тестова за полазнике који владају српским језиком у одређеној мери), наставна евиденција, испитни записници, спискови уџбеника, анкетни упитници намењени студентима (мотивација и ставови), интерни записници са састанака, годишњи извештаји о раду Центра; (в) извештаји запослених у Центру о њиховом учешћу на научним конференцијама и публиковању научних прилога.

Чланак се састоји од пет поглавља: (1) у уводу предочавају се предмет, циљеви и интенција разматрања, као и методологија и емпиријски материјал на коме се спроводи анализа; (2) друго поглавље говори о оснивању Центра и организовању његовог рада; (3) следеће поглавље посвећено је нашим наставним и ваннаставним активностима; (4) затим, претпоследње поглавље бави се научним постигнућима запослених у Центру; (5) у завршном поглављу даје се закључни осврт и указује на даље перспективе у развоју Центра.

2. Оснивање Центра и организовање његовог рада

Центар за српски као страни језик на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу основан је 15. 6. 2015. године као посебна организација јединица у оквиру Факултета, а затим је донет Правилник који уређује делатност, организацију, управљање и друге појединости у вези с радом Центра. Настава се реализује од академске 2015/2016. године.

Центар се оснива с циљем: (1) промовисања српског језика и културе у земљи и иностранству; (2) унапређења стручних и научних знања о настави српског језика као страног; (3) интернационализације Факултета и Универзитета стварањем институционалних услова за привлачење већег броја страних студената и наставника (према: *Правилник о раду Центра*).

Центар пружа следеће услуге: (1) организовање индивидуалних и групних курсева српског као страног језика; (2) сертификацију знања српског као страног језика; (3) организовање летњих школа српског језика и културе; (4) припрему наставног материјала и уџбеника српског као страног језика; (4) организацију стручних семинара и научних конференција посвећених изучавању српског као страног језика (према: *Правилник о раду Центра*).

У раду Центра учествују управник, секретар и један или више сарадника

(тј. наставника српског као страног језика). Улогу наставника српског као страног језика обављају студенти докторских студија на Филолошко-уметничком факултету, при чему се ангажују искључиво студенти који су стекли теоријска и практична знања/умења из методике наставе српског као страног језика на изборним предметима: (1) *Језик и методика* (трећи семестар), (2) *Теорија усвајања језика* (четврти семестар), (3) *Усвајање српског као страног језика* (четврти семестар). Од академске 2018/2019. ангажован је стални наставник који ради и данас (Мирјана Обрадовић), а затим је од 2022/2023. у рад укључен још један сарадник (Марија Луковић). Током 2023/2024. за реализацију курса намењеног студентима Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу привремено су укључена још четири наставника (в. потпоглавље 3.1).

Полазници у нашем Центру јесу: (1) студенти Универзитета у Крагујевцу – већином учесници међународних програма размене, затим, студенти уписани на факултете крагујевачког Универзитета (сви нивои студија на српском или енглеском језику), као и студенти на стручној пракси; (2) лектори страних језика на Филолошко-уметничком факултету; (3) кандидати који се припремају за упис на факултете крагујевачког Универзитета; (4) особе које нису студенти, а које се из породичних, пословних и других разлога опредељују да уче српски језик; (5) наставници укључени у међународне програме мобилности.

Студенти потичу из око 25 држава (по азбучном реду): Алжир, Аустрија, Бугарска, Грчка, Естонија, Индија, Иран, Италија, Јордан, Летонија, Мароко, Маурицијус, Немачка, Нигерија, Пакистан, Пољска, Румунија, Русија, САД, Словачка, Тајланд, Турска, Тунис, Узбекистан, Украјина, Финска, Шпанија. Више је несловенских полазника, и то из Алжира и Италије, а у најновије време из Индије. Међу словенским народима ранијих година највише је било држављана Бугарске и Пољске, а сада из Русије.

Настава се увек, колико је могуће, прилагођава конкретној групи полазника, стога се у нашем Центру претежно примењују дидактички материјали које израђују наставници, ослањајући се на постојеће уџбенике и приручнике. Користе се сва доступна лингводидактичка средства за српски као страни језик јер се у досадашњем раду сваки уџбеник (или његов део) показао погодним за одређену групу полазника. Најширу примену имају публикације које наводимо у на крају чланка (в. Прилог 1).

У развоју наставне делатности крагујевачког Центра посебно су важне последње две академске године, које су нам донеле нова искуства (о чему ћемо шире говорити у наредном поглављу):

- (а) 2022/2023. година обележена је првом појавом полазника који нису студенти и који имају другачије мотиве и циљеве учења;
- (б) 2023/2024. година значајна је због повећања броја полазника, као и због увођења нове врсте курса (за одређену професионалну групу полазника).

3. Наставне и испитне активности Центра

3.1. Реализовани курсеви

Реализоване су следеће врсте курсева (сви курсеви се колико је могуће прилагођавају потребама и мотивима учења конкретних полазника):

- 1) *општи курс* – најчешће једносеместрални курс који *предвиђа 8 часова недељно (2 дана по 4 часа), 15 недеља у семестру, ређе је двосеместрални курс;*
- 1) *припремни курс* – реализује се онлајн или уживо два *пута годишње као *пролећни и јесењи курс (мај и септембар), намењен кандидатима заинтересованим за упис на Универзитету у Крајеву, курс предвиђа 8 часова недељно (2 дана по 4 часа), 4 недеље;**
- 1) *специјални курс* – курс *предвиђа 2 недеље, 5 радних дана по 4 часа, уз обавезне одговарајуће ванучионичке активности;*
- 1) *општи курс са елементима курса за посебне намене* – намењен *студентима медицине, курс предвиђа 8 часова недељно (2 дана по 4 часа, при чему се први дан реализује уживо, а други дан се одвија онлајн), 15 недеља у семестру.*

У следећој табели наводимо податке о броју полазника према нивоу знања и према врстама реализованих курсева од 2015/2016. до 2023/2024. године:

Ниво знања	Врсте реализованих курсева од оснивања Центра до данас (за сваки ниво знања)	Број полазника
А1	1) <i>општи курс,</i>	75
	2) <i>припремни курс,</i>	5
	3) <i>специјални курс,</i>	8
	4) <i>општи курс са елементима курса за посебне намене.</i>	82
		Укупно: 170
А2	<i>општи курс</i>	29
		Укупно: 29
Б1	<i>општи курс</i>	12
		Укупно: 12
Б2	<i>општи курс</i>	19
		Укупно: 19
Ц1	<i>општи курс</i>	16
		Укупно: 16

Ако се узму у обзир све врсте курсева на свим нивоима знања, од оснивања Центра до данас укупно је 245 полазника похађало наставу. У наставку излагања пренећемо искуства стечена током реализације курсева.

Две студенткиње србистике са Софијског универзитета „Св. Климент Охридски” (Бугарска) реализовале су стручну праксу у летњем и зимском семестру 2020/2021. године. Обе студенткиње претходно су похађале наставу у Центру на Б1 (прва студенткиња, летњи семестар 2018/2019) и Б2 (друга студенткиња, летњи семестар 2019/2020). Иако је 2020/2021. била најнеповољнија година када је број полазника у питању, ипак је било могућности да студенткиње примене и надограде своје компетенције као наставници српског језика.

3.1.1. Ойшїи курс

Центар је од оснивања до краја академске 2021/2022. године реализовао једино курс *ойшїиē ішїи*. Наше курсеве похађали су већином студенти основних студија (старосне доби од 19 до 23 године), мањим делом студенти мастер, докторских, специјалистичких и постдокторских студија (старосне доби од 24 до 30 године), а само су 2 полазника (лектори страних језика) одступала од поменуте старосне структуре (38 и 39 година).

Према циљевима учења можемо издвојити: (1) студенте на размени који желе да овладају најфреквентнијим изразима ради споразумевања и делимичног упознавања с културом; (2) студенте са славистичких катедри који желе да увежбају и провере научено и посебно да упознају културуме и разговорни стил; (3) остале студенте који услед пословних или приватних обавеза намеравају да дуже бораве у Србији и да боље разумеју језик и културу.

Поред лексике и граматике која је дата у уџбеницима настојимо да обухватимо и лексику коју студенти препознају као потребну. Водимо се принципом корисности језичких јединица у свакодневним ситуацијама. Обично се формира језички корпус за циљну групу полазника који је изразито отворен за различита граматичка вежбања на лекторском часу.

Током година праћени су резултати и ставови студената (тј. специфичних група) о наставним средствима, те се начинио избор најкориснијих материјала за рад. Као најподеснији за наставни рад на А1 нивоу с несловенским полазницима показао се уџбеник Мирјане Даниловић (*Корак њо корак. Step by step*). Обично је први део курса усмерен на усвајање основне граматике на ограниченом лексичком материјалу. Након тога бисмо укључили уџбеник за проверу и допуну наученог. За рад на вишим нивоима, како са словенским тако и са несловенским полазницима, најчешће смо самостално припремали наставне материјале. Полазници на Б2 и Ц1 нивоима претежно су били заинтересовани за конверзацију, те је у складу с тим осмишљаван наставни материјал.

До 2021/2022. године наше групе изразито су нехомогене како у вези са матерњим језиком полазника тако и у вези са њиховим личним особинама и мотивисаношћу за учење српског језика. Групе су формиране на следећи начин: А1 (најбројније групе, изразито неуједначене у погледу матерњих језика полазника), затим Б1/Б2 и Ц1 (малобројније групе, студенти чији су матерњи или завичајни језици словенски и који студирају српски језик у Бугарској и Пољској, те руски и источноевропске студије у Немачкој).

Епидемија ковида умногоме је утицала на наш рад (прелазак на онлајн-рад, те начелна неизвесност у сваком сегменту процеса). Међутим, није се мењао састав полазника. И даље су часове похађали студенти на размени (из словенских и несловенских земаља, са филолошких и нефилолошких факултета) и лектори Филолошко-уметничког факултета.

У зимском семестру 2022/2023. наше опште курсеве похађало је упадљиво мање полазника (укупно 5). Први пут наш курс А1 нивоа похађају странци који немају статус студента. У летњем семестру 2022/2023. поред студената из зимског семестра, на курсу А1 нивоа формирана је група од 4 полазника чији је матерњи

језик руски (нико од њих није имао статус студента Универзитета). Нешто касније, у току летњег семестра 2022/2023. године у Центар долази и један студент на размени (из Алжира) и једна студенткиња фармације (из Нигерије).

У погледу старосне доби, сада је једнак број студената млађих од 30 година и оних старости између 30 и 55 година. Било је случајева да читаве породице похађају наше курсеве.

Због повећаног броја полазника који су се преселили из Русије у наставни рад уводимо уџбеник Јулије Шапић (*Говори српски да те цео свет разуме*). Притом, наставник и даље припрема додатне дидактичке материјале према потребама групе и у складу с циљевима рада.

Током зимског семестра 2023/2024. године наше опште курсеве похађају студенти који су у браку са нашим држављанима (3 особе несловенског порекла – држављани Маурицијуса, САД и Аустрије). Премда ови полазници нису апсолутни почетници, сви су желели да похађају А1 ниво. Полазници из ове групе разумеју своју предност (саговорник у породици), али недостају им граматичка објашњења, одмерена лексика и уопште менторство. Ни на овим курсевима фокус није на хиперкоректности него систематичном усвајању потребног градива, суделовању у комуникацији, те на овладавању вештинама за адекватно коришћење онлајн и штампаних речника и слично. На овим курсевима комбинујемо најподесније уџбенике за словенске и несловенске говорнике: (1) на почетку курса користимо уџбеник Мирјане Даниловић; (2) потом се прелази на уџбеник Јулије Шапић. Наставник припрема мини-сценарија за породична и друга окупљања и користи све што може из реалних ситуација.

3.1.2. Припремни курс

Припремни курс инициран је интересовањем самих полазника, који су се обратили Центру с молбом да им помогнемо да се у краћем року, колико је могуће, оспособе за праћење универзитетске наставе на српском језику. Курс је одржан први пут у летњем семестру 2022/2023, а други пут у зимском семестру 2023/2024. године. Сви полазници су били са руског језичког подручја. Први курс реализован је на даљину (онлајн), а други уживо. Настава је трајала 4 недеље (8 часова недељно).

3.1.3. Специјални курс

Током марта 2024. године у сарадњи са Катедром за германистику Филолошко-уметничког факултета одржали смо двонедељни курс српског језика за 8 студената из Немачке. Курс је реализован као део програма *Зимске школе српске историје, културе и језика (DAAD-Winterschule: Serbien – Geschichte, Kultur und Sprache)*, коју организује Катедра за германистику ФИЛУМ-а у сарадњи са Немачком службом за академску размену (DAAD).

Први пут је једна група студената имала свакодневну наставу српског језика. Премда су две полазнице имале солидну А1/А2 основу (једна похађа курс српског језика у Јени, а другој је српски завичајни језик), курс је ради лакше организације функционисао као А1 (с повременим „прекорачењима“ како би се анимирале полазнице које превазилазе тај ниво). Ради интерне евалуације курса сачињен је

тест који су студенти полагали последњег дана.

3.1.4. *Опширни курс са елементима курса за посебне намене*

У зимском семестру 2023/2024. године Центар је успоставио сарадњу са Факултетом медицинских наука у Крагујевцу како би се омогућила настава за студенте који студирају медицину на енглеском језику, а који у Крагујевцу настављају студије започете у Украјини.⁴ Студенти су на различитим годинама студија (самим тим нису сви исте старосне доби), а пореклом су из несловенских земаља (највише из Индије, затим из Туниса, Марока, Ирана, Алжира, Пакистана, Нигерије). За учење српског језика пријавило се 118 студената, међутим, курс су редовно похађала 82 студента (која су стекла прво да полагају испит). Сви полазници су потпуни почетници.

У питању је једносеместрални *опширни курс са елементима курса за посебне намене* (в. Николић 2024). Наиме, према препорукама из *Заједничкој европској оквира за живе језике* тек се на средњем нивоу знања (Б1 односно *ираи ниво*) уводе компетенције у вези са *језиком струке*. Стога за стране студенте медицине на почетном нивоу реализујемо општи курс прилагођен њиховим професионалним потребама, дакле, обрађују се садржаји општег језика примењиви у области здравства.⁵ Испит је планиран крајем јуна, стога нам тек предстоји експертиза остварених резултата на овом курсу.

Студенти су подељени у 5 група (код 5 наставника) према 3 критеријума – година студија, обавезе на Факултету, обавезе на пракси у болници. Највећи организациони изазов био је да се усклади распоред часова српског језика са другим обавезама студената. Стога се настава само првог месеца одвијала уживо, међутим, од другог месеца до краја курса комбиновали смо часове уживо и онлајн. За сада немамо уџбеник српског као страног језика специјално намењен медицинској струци, стога се наставници ослањају на дидактичка средства предвиђена за опште курсеве.⁶

3.2. Ванучионичке и промотивне активности

Настојимо да полазнике обавештавамо о културним догађајима у нашем граду. Навешћемо најупечатљивије примере *ванучионичких активности*.

(а) Одлазак у биоскоп (редовни репертоар и летњи улични биоскоп) – снажне утиске на наше полазнике оставили су филмови *Дневник Дијане Будисављевић*, затим, *Чувари формуле*, као и *За данас толико* (који се одликује интересантним кадровима Крагујевца). Кроз разговоре са студентима упоређујемо књижев-

4 Странци су већ деценијама заинтересовани за медицинско образовање у Србији. Настава српског као страног језика организована је на средњошколском нивоу (в. Новаковић 2023б), као и на универзитетском нивоу (нпр. в. Брборић 2007).

5 Пре почетка курса спровели смо анализу језичких потреба наших полазника (уп. Ђоровић 2015), узимајући у обзир и свакодневне и професионалне ситуације у којима се може наћи странац који студира медицину и обавља стручну праксу у здравственој установи. Колико дозвољава почетни ниво, настојимо да овај курс приближимо настави за посебне намене (уп. Радојковић Илић 2016).

6 Као полазиште за наставу на средњем и вишем нивоу може се користити уџбеник намењен за учење енглеског језика медицинске струке (Sofija Mičić Kandijaš, *English in medicine and related sciences*, Medicinski fakultet, Beograd, 2017).

ни текст и филм (*Балкански шпацијун, Удисииво с њредумишљајем, Лајање на звезде, Шешир ѡрофесора Косѡе Вујића*).

(б) Одлазак у позориште – подстакнути гледањем представе *Пешичаник* страни студенти србистике прочитали су роман *Пешичаник* Данила Киша. Поједини полазници гледали су представу *Буре баруѡиа* (у режији Горчина Стојановића), која је носила и одређена локална обележја (нпр. песма крагујевачке култне музичке групе *Смак*). Са студентима упоређујемо позоришну изведбу и филм.

(в) На позив наставника Катедре за српску књижевност, наши полазници учествују редовно у обележавању Дана словенске писмености.

(г) Студенти присуствују културним и другим свечаностима у Крагујевцу. Издавају се: „Велики школски час” (21. октобар) и „Дан Града” (6. мај).

Када су у питању промотивне активности, издавајемо једночасовни „курс” српског језика (*Crash course of Serbian Language*), који одржавамо од 2019. године у сарадњи са Канцеларијом за међународну сарадњу Универзитета у Крагујевцу. Овај интерактивни и забавни курс представља део Међународне недеље (*International Staff Week*), а намењен је гостима Универзитета – наставном и административном особљу из иностранства. Наставник нашег Центра припрема презентацију, штампани материјал (скрипта која ће бити подељена учесницима), као и додатна визуелна средства (дидактички материјали за учеснике). Настојимо да и полазнике Центра укључимо у припрему и реализацију овог курса, што представља још једну могућност да се изађе из учионичког начина рада и уобичајеног наставног сценарија.

3.3. Испити на основу којих се издаје сертификат/потврда

Од оснивања Центра до данас издато је 14 докумената (сертификат/потврда) о познавању српског језика особама које нису похађале наше курсеве него су се обратиле једино поводом издавања документа. У следећој табели наводимо податке о броју корисника који су се определили за издавање поменутих докумената од 2015/2016. до 2023/2024. године:

Врста документа	Сврха за коју је потребан документ (према одговору који су навели корисници при тражењу услуге)	Број корисника по нивоима и укупно
Сертификат о владању српским језиком за стране држављане	– корисник није навео сврху	1 на Ц1 Укупно: 1
Потврда о познавању српског језика за стране држављане	– упис на неки од факултета Универзитета у Крагујевцу	8 на А2 2 на Б1 1 на Ц1 Укупно: 11
Потврда о познавању српског језика за држављане Републике Србије	– јављање на конкурс за посао у Републици Србији	2 на Ц1 Укупно: 2

Корисници којима је потребна услуга издавања сертификата/потврде нај-

пре одговоре на питања у упитнику (општи подаци о старосној доби, дужини учења српског језика, сврси за коју је потребан документ и др.) и ураде иницијални тест, на основу кога одређујемо ниво знања, а затим полагају испит за тај ниво. Сви елементи испита и процедура полагања спроводе се као у Центру за српски као страни језик при Филолошком факултету у Београду (в. Крајишник, Маринковић 2009; Николић Мастоd 2023: 13–14).

4. Научне активности Центра

Наставници нашег Центра спроводе научна истраживања у области лингвометодике српског као страног језика, а своје научне резултате презентују на научним конференцијама и у научним публикацијама (часописима и конференцијским зборницима).

Јулијана Стевановић, која је међу првима ангажована у Центру, објавила је 2018. године научни чланак којим је отворила нашу научноистраживачку делатност (в. у библиографији: Николић 2020). Наташа Спасић почела је још пре завршетка у Центру да се бави лингвометодиком српског као страног језика (в. у библиографији: Николић 2020), а наставила је и после тога (в. у библиографији: Новаковић 2023а). Током свог рада у Центру и Марија Раковић је почела да се бави овом методичком дисциплином (в. у библиографијама: Николић 2020; Новаковић 2023а). На крају овог чланка налази се списак научних прилога које су објавили садашњи учесници у раду Центра: Мирјана Обрадовић, Марија Луковић и Милка Николић (в. Прилог 2).⁷

Од наших наставника потекли су први докторати из методике наставе српског као страног језика на Филолошко-уметничком факултету:

(а) Наташа Спасић пријавила је и одбранила докторску дисертацију под називом *Примена модела обрнутог учионице у обради јединица с њоредбеним и начинским значењем у настави српског као страног језика* (пријављена у 2017, а одбрањена у 2021. години).⁸

(б) Марија Раковић пријавила је докторску дисертацију под називом *Синтаксички минимум у настави српског као страног језика* (пријављена у 2021. години, још је у изради).

На научним конференцијама које се организују на Филолошко-уметничком факултету могу да учествују сви проучаваоци из Србије и иностранства који се баве лингвометодиком (српски као страни језик, српски као нематерњи језик, српски као завичајни језик, српски као језик окружења и образовања, српски као језик окружења и запослења, српски као мањински језик). Реч је о научним скуповима: (1) *Српски језик, књижевност, уметност* (одржава се од 2006. године); (2) *Савремена проучавања језика и књижевности* (одржава се од 2009. године, намењен мла-

⁷ Наведени чланак Марије Луковић, који се односи на садржаје из дијалектологије, једним делом везан је за српски као матерњи језик, а другим делом може се прилагодити и применити у настави за стране студенте србистике. Наиме, захваљујући програмима мобилности, на ФИЛУМ долазе студенти који студирају србистику на универзитетима у Пољској, а који познају српске дијалекте и желе да прошире знања.

⁸ Дисертација је доступна на https://drive.google.com/file/d/1ct1vilUGpWwZGqNAv_mg_Mj2K_isNy4CX/view (последњи преглед: 23. 6. 2024).

дим истраживачима). Са поменутих конференција објављују се зборници радова (доступни на сајту Факултета).⁹

5. Закључни осврт

Оснивање Центра за српски као страни језик при Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 2015. године оправдало је очекивања академске заједнице. Запажа се да развој Центра прати друштвене промене у једној аутентичној друштвеној средини као што је крагујевачка.

Анализа емпиријских података који се односе на делатност Центра од оснивања до данас (тј. од академске 2015/2016. до 2023/2024. године) сведочи о његовом доприносу (1) промоцији упознавања српске културе и учења српског језика међу странцима, као и (2) научним истраживањима наставе и учења српског као страног језика.

Анализа је показала да је Центар током непуне деценије постојања успео да формира стратегију учења и наставе српског као страног језика сходно образовном контексту у коме Центар делује, при чему је реализовао: (1) различите врсте курсева – општи курс, припремни курс, специјални курс, општи курс са елементима курса за посебне намене; (2) ваннаставне (ванучионичке) активности; (3) промотивне активности; (4) испите за добијање сертификата/потврде о познавању српског језика.

Наставници Центра учествују у лингвометодичким истраживањима српског као страног језика: (1) пријавили су прве докторате из ове методичке подобласти на Филолошко-уметничком факултету (од којих је један урађен и одбрањен); (2) учествују на научним конференцијама и објављују научне радове из лингвометодике српског као страног језика.

Даље перспективе у развоју Центра отварају се: (1) у унапређивању *ојшшџеј курса*, који ће увек бити најзначајнија активност Центра, а који готово сваке године има другачији профил полазника, доносећи нове изазове; (2) у развоју *курса за њосебне намене*, преваходно за професионалне потребе студената медицине; (3) научна истраживања наставе и учења *срјској као сјраној језика сјруке* (за сада на примеру медицинске струке).

Цитирана лиџераџура

Брборић (2007): Брборић, Вељко (2007). Српски језик као страни на Медицинском факултету у Београду. У: Милорад Дешић (ур.). *Срјски као сјрани језик у џеорији и џракси*. Београд: Филолошки факултет, 287–295.

Дешић (2007): Дешић, Милорад (2007). Двадесет година рада Центра за српски као страни језик. У: Милорад Дешић (ур.). *Срјски као сјрани језик у џеорији и џракси*. Београд: Филолошки факултет, 7–11.

Ђоровић (2015): Ђоровић, Данијела (2015). *Анализа џојреба у настјави сјраној језика сјруке*. Београд: Филозофски факултет.

Крајишник, Маринковић (2002): Крајишник, Весна – Маринковић, Небојша (2002). О активностима Центра за српски као страни језик на Филолошком факултету у Београду. *Научни сасјјанак слависјја у Вукове дане*, 30/1, 263–266.

⁹ За другу прилику остављамо анализу чланака публикованих у поменутих конференцијским зборницима јер таква анализа захтева шири простор.

- Николић Мастоd (2023): Николић Мастоd, Биљана (2023). О Центру за српски као страни језик на Филолошком факултету Универзитета у Београду. У: Весна Крајишник (ур.). *Српски језик у теорији и пракси V*. Београд: Филолошки факултет, 7–18. <https://doi.org/10.18485/ssjtip.2023.5.ch1>
- Николић (2020): Николић, Милка (2020). Библиографија српског језика као страног језика (1991–2018). У: Весна Крајишник (ур.). *Српски као страни језик у теорији и пракси IV*. Београд Филолошки факултет, 593–626.
- Николић (2024): Николић, Милка (2024). Српски као страни језик медицинске струке: лексички потенцијал уџбеника намењених почетном нивоу. *Наслеђе*, 57, 403–417.
- Новаковић (2021): Новаковић, Александар (2021). Активности Центра за српски као страни и нематерњи језик на Филозофског факултета Универзитета у Нишу од оснивања до данас. *Philologia Mediana*, XIII, 949–971. DOI: <https://doi.org/10.46630/phm.13.2021.57>
- Новаковић (2023а): Новаковић, Александар (2023). Библиографија радова из области методике наставе српског као страног језика (2018–2022). *Живи језици*, 43/1, 181–195.
- Новаковић (2023б): Новаковић, Александар (2023). Настава српског као страног језика на Радничком универзитету у Крушевцу. У: Весна Крајишник (ур.). *Српски језик у теорији и пракси V*. Београд: Филолошки факултет, 237–247. <https://doi.org/10.18485/ssjtip.2023.5.ch19>
- Новаковић (2023в): Новаковић, Александар (2023). О једномесечном интензивном курсу српског као страног језика на Филозофском факултету Универзитету у Нишу. *Наше стварање*, LXX/1–4, 251–273.
- Радојковић Илић (2016): Radojković Ilić, Katarina (2016). Nastava jezika za posebne namene kao zasebno područje didaktike. *Методички видици*, 7, 403–422.
- Суботић, Бјелаковић (2007): Суботић, Љиљана – Бјелаковић, Исидора (2007). Центар за српски језик као страни на Филозофском факултету у Новом Саду (искуства и перспективе). У: Милорад Дешић (ур.). *Српски као страни језик у теорији и пракси*. Београд: Филолошки факултет, 173–183.

Milka V. Nikolić

Mirjana R. Obradović

ACTIVITIES OF THE CENTER FOR SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE AT THE FACULTY OF PHILOLOGY AND ARTS (KRAGUJEVAC)

Summary

The subject of consideration in this article is the activity of the Center for Serbian as a Foreign Language at the Faculty of Philology and Arts in Kragujevac from its foundation (2015) until today. The goals are: (1) to show the types of activities and ways of their realization; (2) to convey observations about the teaching of Serbian as a foreign language that takes place in a specific social environment. The analysis showed that during the less than a decade of its existence, the Center managed to form a strategy for learning and teaching Serbian as a foreign language in accordance with the educational context in which it operates. The Center has realized: (1) different types of courses; (2) extracurricular activities; (3) promotional activities; (4) exams for obtaining a certificate of knowledge of the Serbian language. The teachers of the Center participate in linguistic and methodological studies of Serbian as a foreign language: (1) they submitted the first doctoral dissertations from this methodological subfield at the Faculty of Philology and Arts (one doctoral dissertation was completed and defended, and the other is still in preparation); (2) participate in scientific conferences and publish scientific papers on the linguistic methodology of Serbian as a foreign language.

Keywords: Center for Serbian as a Foreign Language, Faculty of Philology and Arts in Kragujevac, teaching activities, extracurricular activities, scientific activities

Прилог 1:

Списак уџбеничке и лингвометодичке литературе помоћу које се конципира и реализује настава у Центру за српски као страни језик у Крагујевцу.

(а) За курсеве на А нивоу:

1. Ajdžanović, Milan i dr. (2004): *Naučimo srpski 1. Radna sveska*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
2. Bjelaković, Isidora – Vojnović, Jelena (2004): *Naučimo srpski 1*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
3. Гук, Зоряна (2019): *Сербський іменник та йрикмейник: словозміна Навчальний йосідник*. Львів: ПАІС.
4. Danilović, Mirjana (2011): *Step by Step Serbian*. Beograd: Kornet.
5. Милићевић Добромиров, Наташа – Новковић, Биљана (2009): *Учимо српски 1*. Нови Сад: Азбукум.
6. Милићевић Добромиров, Наташа и др. (2011): *Учимо српски 1: основни ниво*. Нови Сад: Азбукум.
7. Селимовић Момчиловић, Маша – Живанић, Љубица (2007): *Српски језик 1. Почетни шечај за стџранце*. Београд: Институт за стране језике.
8. Селимовић Момчиловић, Маша – Живанић, Љубица (2012): *Српски језик 1. Почетни шечај за стџранце. Рагна свеска*. Београд: Институт за стране језике.
9. Ђорић, Божо – Никитовић, Зорица (2005): *Српски језик за стџранце. Serbian Language for Foreigners*. Источно Сарајево: Завод за уџбенике.
10. Шапић, Јулија (2022): *Говори српски да ше цео свеи разуме*. Београд: Infotehnika.

(б) За курсеве на Б нивоу:

1. Alanović, Milivoj i dr. (2007a): *Naučimo srpski 2*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
2. Alanović, Milivoj i dr. (2007b): *Naučimo srpski 2. Radna sveska*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
3. Вићентијевић, Гордана – Живанић, Љубица (2007а): *Српски језик за стџранце 2. [Средњи шечај]*. Београд: Институт за стране језике.
4. Вићентијевић, Гордана – Живанић, Љубица (2007б): *Српски језик за стџранце 2. Средњи шечај. Рагна свеска*. Београд: Институт за стране језике.
5. Милићевић Добромиров, Наташа и др. (2011): *Учимо српски 2: средњи ниво*. Нови Сад: Азбукум.
6. Милићевић Добромиров, Наташа и др. (2020): *Аз буки српски 3: српски језик за више нивое (Б1+Б2)*. Нови Сад: Азбукум.

(в) За курсеве на Ц нивоу:

1. Дункова, Татјана – Васић, Биљана (2015): *Учебник йо србски и хървайски език, Ниво С1/С2, Част прва*. Софија: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”.
2. Дункова, Татјана – Васић, Биљана (2017): *Учебник йо србски и хървайски език, Ниво С1/С2, Част втора*. Софија: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”.
3. Милићевић Добромиров, Наташа – Новковић Аџаип, Биљана (2016): *Суиер српски: српски језик за стџранце, високи ниво*. Нови Сад: Азбукум.

(в) Додатна литература:

1. Babić, Biljana (2011): *Naučimo srpski 1 i 2 – Rečnik glagola*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
2. Dražić, Jasmina (2008): *Minimalne leksičke i gramatičke strukture u srpskom kao stranom jeziku*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
3. Крајишник, Весна (2016): *Лексички ирисцију српском као страним језику*. Београд: Филолошки факултет.
4. Liber, Katarzyna – Prpa, Slavica (2011): *Priručnik za srpski kao strani jezik*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
5. Liber, Katarzyna – Prpa, Slavica (2012): *Kultura živog jezika*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
6. Маринковић, Небојша (2016): *Грамаџички минимум српског као страним језика*, Докторска дисертација. Београд: Филолошки факултет.
7. Redli, Jelena (2023): *Da li je vaš čas nemi film? Razvijanje veštine govorenja u drugom/ stranom jeziku (na primerima časova srpskog jezika)*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
8. Ćosić, Pavle (2013): *Srpski za strance: testovi, vežbanja, igre*. Београд: Kornet.

Прилог 2:

Списак лингвометодичких референци (настава српског као страног језика) садашњих учесника у раду Центру за српски као страни језик у Крагујевцу.

- Луковић, Марија (2023): Наставни садржаји из дијалектологије: уџбеник као подстрекач. У: Милош Ковачевић, Јелена Петковић (ур.). *Савремена истраживања језика и књижевности*. Крагујевац: ФИЛУМ, 119–132.
- Матић, Милена – Обрадовић, Мирјана (2020): Интеркултурални приступ настави српског као страног језика. *Узданица*, 17/2, 65–77. <https://doi.org/10.18485/uzdanica.2020.17.2.5>
- Николић, Милка (2018): Модели преношења туђег говора у настави српског као страног језика. У: Љиљана Бајић, Јелена Гинић, Наташа Станковић Шошо (ур.), *Актуелни теоријско-методолошки проблеми истраживања и настава словенских језика, књижевности и култура*. Београд: Филолошки факултет, 206–220. https://doi.org/10.18485/mks_knsjkk.2017.ch14
- Николић, Милка (2020): Библиографија српског као страног језика (1991–2018). У: Весна Крајишник (ур.). *Српски као страни језик у теорији и пракси IV*. Београд: Филолошки факултет, 593–626.
- Николић, Милка (2021): Лексичка негација у српском и као страном језику: префикси негираних именица и придева. У: Милош Ковачевић (ур.). *Актуелна истраживања морфологије и творбе р(и)јечи српског језика*. Вишеград: Андрићев институт, 243–263.
- Николић, Милка (2021): Методички потенцијал филмова Душана Ковачевића у настави српског као страног језика. У: Милош Ковачевић (ур.). *Драмско стваралаштво Душана Ковачевића*. Вишеград: Андрићев институт, 267–287.
- Николић, Милка (2021): Облици речи у српском као страном језику: методички потенцијал досадашњих истраживања. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 50/1, 305–316. <https://doi.org/10.18485/msc.2021.50.1.ch27>
- Николић, Милка (2021): Садржаји о новијој српској историји у уџбеницима за српски као страни језик (на примеру уџбеника из Пољске и Бугарске). *Српски језик*, XXVI/1–2, 517–531. <https://doi.org/10.18485/sj.2021.26.1.29>
- Николић, Милка (2021): Садржаји о хлебу у настави српског као страног језика: традиционална српска култура између глобализацијског мултикултурализма и гастроном-

ског туризма. У: Милош Ковачевић (ур.). *Хљед у српском језику, књижевности и култури*. Вишеград: Андрићев институт, 129–150.

Николић, Милка (2023): Методички потенцијал научних (конференцијских) зборника *Српски језик у теорији и пракси I–IV (2007–2020)*. У: Весна Крајишник (ур.). *Српски језик у теорији и пракси V*. Београд: Филолошки факултет, 19–29. <https://doi.org/10.18485/ssjtip.2023.5.ch2>

Милка, Николић (2024): Српски као страни језик медицинске струке: лексички потенцијал уџбеника намењених почетном нивоу. *Наслеђе*, 57, 403–417.

Обрадовић, Мирјана (2019): О презентацији антропонимијске категорије лично име у уџбеницима српског језика за странце. *Лийар*, 69, 205–218.

Обрадовић, Мирјана – Шћешек, Виолета (2022): Компаративна анализа дидактичког обликовања уџбеника за српски и пољски као страни језик. У: Милош Ковачевић, Јелена Петковић (ур.). *Савремена проучавања језика и књижевности*. Крагујевац: ФИЛУМ, 420–427.

Петковић, Јелена – Николић, Милка (2019): Негација у српском као страном језику. *Наслеђе*, 44, 39–55